

Műhely

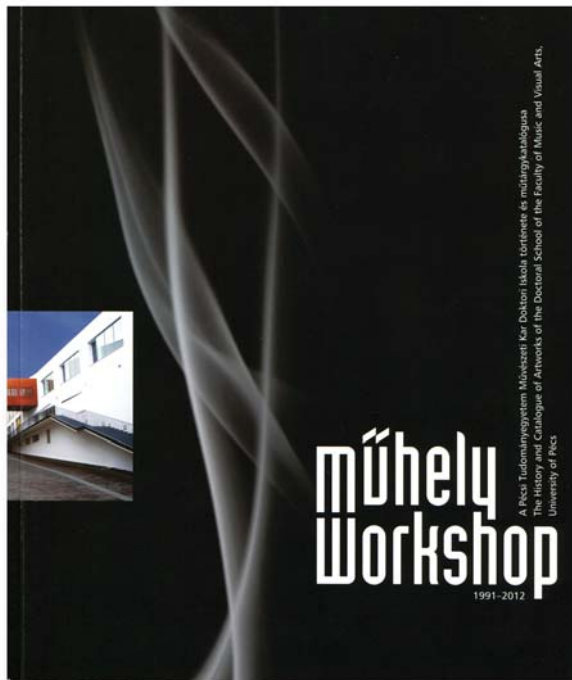
A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola története és műtárgykatalógusa 1991–2012

ÍRTA ÉS SZERKESZTETTE MOGÁN ORSOLYA

■ A magyar felsőoktatás folyamatos reformokon esik át, gyakran a „haladjunk a korral” elvi kényszer hatására. A mindenkori reformoknak azonban – a dolog természetéből következően – csak egy-egy komplett évfolyam diplomázása után látható leghamarabb az eredménye. Így járt a magyar felsőoktatás is, amikor a sietős európai uniós megfelelési kényszer hatására, mint ma már tudjuk, alapos hatáselemzés nélkül, bevezették a bolognai programot (teljes körűen 2006-ban). A Bolognai Nyilatkozat (1999) óta a csaknem másfél évtizednyi gyakorlat azonban ellentmondásos eredményekre utal. Feltételezhető, hogy az egyes uniós tagországok ismét átgondolják majd, hogy érdemes-e ezen az úton továbbhaladni.

Magyarországon a művészeti oktatás különböző fokozatain is megjelent ez a modell. Egy fiatal művészettörténész, Mogán Orsolya kapta azt a feladatot, hogy állítsa össze a Pécsi Tudományegyetem (PTE, előtte Janus Pannonius Tudományegyetem, JPTE) Művészeti Kar Doktori Iskolájának történetét. A 198 oldalas angol és magyar nyelvű kiadvány háromnegyede azoknak a Mesteriskolát/Doktori Iskolát végzett hallgatóknak a munkáit mutatja be, akiket a JPTE/PTE-n bevezetett, nem teljes mértékben a bolognai módszer elveihez igazodó oktatási rendszerben képeztek. Éppen ezért érdekes mind a történeti visszatekintést, mind a jelenlegi doktori iskolás képzést mindazon, a felsőfokú művészeti oktatással foglalkozóknak tanulmányozni, akik esetleg újabb változtatásokra készülnek.

A katalógus több részből áll, az előszót Colin Foster szobrászművész, ma már a Doktori Iskola vezetője írta. A *Bevezetőt* Mogán Orsolya több szakaszra osztotta, úgymint a DLA fogalmának meghatározása, „Művészet-tudomány”?, majd ezt követik a történeti részek egyes fejezetei. Mint például a *Művészegyéni-*

ségek az oktatásban, A Baranyai Alkotótelepek jelentősége, Magánkezdeményezés az egyetem szárnyai alatt, Az első évfolyamok műhelyei Siklóson és Villányban, Istvánakna „vad romantikája”, Folytonosság, vagy a Műtárgykatalógus részben a Színerő – Léptékváltás festészeti kurzus.

A DLA-t a következőképpen határozták meg: „A Szabad Művészetek Doktora (Doctor of Liberal Arts – DLA) tudományos fokozatot jelent a művészeti képzésben. A DLA-képzést folytató Doktori Iskolába a mesterdiplomával rendelkező, elkötelezett alkotóművészek nyerhetnek felvételt a képzés három évére tervezett kutató-alkotó program benyújtásával. A Pécsi Tudományegyetem Mű-

vészeti Kar Doktori Iskolájának erőssége, hogy a kezdetektől hangsúlyt fektet a kísérletező, gyakorlati műhelymunkára és az önálló művész-személyiségek kibontakoztatására. Ebhez anyagtámogatást, műtermet, különleges technológiák használatát, külföldi és hazai tanulmányutakat, szakmai és elméleti kurzusokat biztosít. [...] A hároméves képzést a mester munka elkészítése után abszolutorium zárja.”

Ennek a fogalomnak a további magyarázatából kiderül az is, hogy az előd, a Képzőművészeti Mesteriskola volt. Anélkül, hogy az egyébként kissé önis méltó tanulmány egyes részleteit bemutatnánk, meg kell állapítanunk, hogy a sokoldalú, kulturális eseményekben gazdag dél-baranyai város ez által is nyert egy újabb érdekes művészeti fórumot. A kezdetben különböző helyeken, elsősorban a Pécsi Tanárképző Főiskolán működő oktatásból kifejlesztett, és a különböző művészeti műfajok jeles mestereinek tudására épült tanítás újszerű megoldása mára a revitalizált Zsolnay Negyedbe költözött. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy amikor 1982-ben néhány főiskolai tanszék integrálódott az akkori JPTE-be, kezdődött el egy érdekes folyamat, amelyben részt vett a Pécssett élő Rétfalvi Sándor szobrászművész, még mint a Művészeti Szakközépiskola tanára, majd igazgatója, és Horváth Dénes festőművész. Bencsik István szobrászművészt, a nagyatádi szobrászszimpóziumról ismerte Rétfalvi, őt is meghívta a rajzi tanszékre. Együtt keresték fel a szintén már Pécssett, 1983-tól a JPTE Tanárképző Karán tanító Keserü Ilona festőművészt, később Morvay László grafikust, annak érdekében, hogy közösen dolgozzanak ki egy egyetemi szintű képzést.

Magyarországon ebben az időben bontakozott ki, elsősorban a tanárként is tevékenykedő művészek inspirálására egy mesteriskola létrehozásának gondolata. Tudnunk kell, hogy Baranya megyében, a Pécs közeli Villányban, illetve Siklóson 1967–1968-tól, ugyancsak a művészek kezdeményezésére szobrász-és kerámiaszimpóziumok létesültek. A kerámiaszimpózium már akkor nemzetközileg is elismert művész-tanára Schrammel Imre volt. A Mesteriskola létesítését tulajdonképpen Schrammel, Rétfalvi és Bencsik, illetve Keserü Ilona kezdetben magánkezdeménye-

zéseként hozták létre 1990-ben, oly módon, hogy fenjéknént 20 ezer forintnyi pénzádománnyal alapítványt létesítettek. A kezdetben jelentős támogatást is megszerezni képes Mesteriskola Alapítvány azonban idővel beolvadt a JPTE Tanárképző Karába. További intézménytörténeti fokozatokról is tájékozódhatunk ebből a tanulmányból. A szerző hőskornak nevezi az egykori szimpóziumok helyszínén, azaz Siklóson és Villányban működő, tulajdonképpen azok hagyományait folytató művészetoktatási időszakot. Úgy tűnik, hogy ezekben a mester-tanítvány viszonyra épülő együttléteknél virágzott ki mindaz a szakmai érték, amelynek később az István-aknának nevezett, elhagyott bányaépület is otthont adott. Az utóbbiban töltött utolsó, 1995-ös év már „kötéltánc” volt az épület romos állapota és a finanszírozási problémák miatt. Bár a Mesteriskola Alapítvány tanárai továbbra is minden anyagköltséget igyekeztek fedezni a növendékek érvényesülése érdekében, de ősztől már új helyszínen, az úgynevezett Damjanich utcai campuson folytatták a tanulmányaikat. Az eddig eltelt időszak alatt részt vett a szabadelvű oktatásban a külföldről pár évre visszaköltözött Konkoly Gyula festőművész, volt vendég Székely Péter (Pierre Székely) képzőművész, és a mesterek mellett a vizsgabizottság munkájában részt vett Keserü Katalin művészettörténész, Bak Imre festőművész, Károlyi Zsigmond képzőművész is. Az egész mesteriskolai létkör az utóbbi időkben elkészített interjúk tanúbizonyosága szerint valódi eredményeket hozott. 1993-ban, amikor megszületett az első felsőoktatási törvény, amely szerint csak egyetemek

Sárréti Gergely
(doktorandusz, PTE):
Labirintus. Témavezető:
Gaal Tamás /
Gergely Sárréti
(doctoral student, PTE):
Labyrinth.
Tutor: Tamás Gaál
[2012] *beton,*
csapágygolyó /
concrete, ball-bearing
[40x90x90 cm]

Fotó: Horváth S. Gábor

és egyetemi karok adhatnak doktori fokozatot, így tehát a JPTE és az alapítvány által közösen fenntartott Mesteriskola befejezte ezt a fajta ténykedését. Az 1995-től bevezetett DLA-képzés tette lehetővé, hogy a magyar képzőművészeti felsőoktatás betagozódjon az európai felsőoktatási rendszerbe. 1997-ben egyéni fokozatszerzőként doktorált és az oktatók közé került az említett Colin Foster szobrászművész, majd első állami ösztöndíjas hallgatóként szerzett fokozatot Nagy Márta keramikus, Schrammel Imre tanítványa, aki 2010-től a kar Média- és Alkalmazott Művészeti Intézetének vezetője. Hasonlóképpen maradt az oktatásban jó néhány más művész is, mint például Somody Péter, Nyilas Márta, Hegyi Csaba, Losonczy István festőművészek, több szobrász és grafikus is. A mesteriskolai képzésre épülő Doktori Iskola sajátos ösztöndíjas oktatási módszertanát leginkább az jellemzi, hogy az egyes műfajok párhuzamos képzés-ként a hallgatók részéről átjárható formákban működnek. A hallgatók műveikkel kezdetben a Pécsi Galériában, majd fokozatosan a különböző kortárs művészeti rendezvényeken vehettek részt. 2012-ben az *I. Zsolnay Kulturális Fesztiválon* léptek fel, majd 2013 januárjában *Műhely* címmel gyűjteményes kiállítást szerveztek a Zsolnay Negyedben. A gazdag technikai és anyagválogatási lehetőségek mellett az iskola vezető tanárai, illetve végzős hallgatói, így olyan ösztöndíjas művészeti szellemi kohézióban részesültek, amelynek keretében a természettudományokkal és a korjelenségekre reflektáló társadalmi kérdésekkel is foglalkoztak.

Fotó: Komjáthy Máté

A bevezetőben említett gondolataim a katalógusban összegyűjtött művek szemlélése során keletkeztek. Felmerült bennem az a kérdés, hogy vajon az itt végzett művésznövendékek milyen módon tudnak majd érvényesülni akár önálló, akár – régimódi szóval – az alkalmazott művészeti lehetőségeik között? Érdeklődéssel várjuk az érintettek véleményét.

DVORSZKY HEDVIG
művészettörténész

(*Műhely. A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola története és műtárgykatalógusa 1991–2012 / Workshop. The History and Catalogue of Artworks of the Doctoral School of the Faculty of Music and Visual Arts, University of Pécs 1991–2012. Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola, Pécs [2012]. 198 p.*)

Az illusztrációkat a katalógusból válogattuk.

Szabó Klarissza Médea
(doktorandusz, PTE):
Anyagkísérletek
hangszoborhoz.
Témavezető:
Nagy Márta /
Klarissza Médea Szabó
(doctoral student, PTE):
Material proof for an
acoustic sculpture.
Tutor: **Márta Nagy**
[2012] *műgyanta,*
szerves kémiai
anyagok / synthetic
resin, organic chemical
substances
[4 / Ø 6,5 x 1,5 cm]

Nagy Mari – Vidák István: Nemezművészet

Hagyomány és újrafelfedezés

TANULMÁNYKÖTET

■ Nem minden megilletődés nélkül veszi kézbe az ismertetés írója a szép kötetet, amely egyszersmind egy páros életmű foglalata is. Jó néhány évtizede annak, hogy Nagy Mari és Vidák István – nemez iránti érdeklődésük első lépései között – a Néprajzi Múze-

umban a tehénszőr labdákat, a nemeztechnika alkalmazásának legegyszerűbb emlékeit, keresték az általam gondozott gyűjteményben, azóta ismerem és becsülöm ilyen irányú érdeklődésüket. Ismét találkoztunk a nemez és a hímes tojás közös, ősi díszítőm-

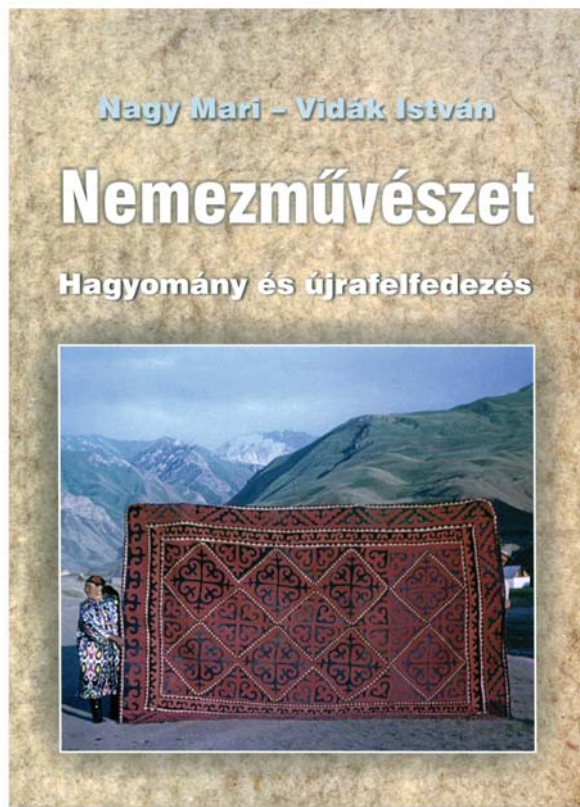
nyeinek rejtélyét felderíteni törekedve. Talán azt sem ünneprontás megemlíteni, hogy hányszor ösztönöztem Vidák Istvánt – egyéb felsőfokú végzettségei mellett – az egyetemi néprajz szak elvégzésére. Ő azonban ezen a téren kitartott az önképzés, önálló kutatás útján.

A könyv a 2005-ben kiadott első kiadás újrainyomása. Nagy ívű életmű dokumentuma: kutatás, tanulás az eredeti forrásokból, a gyakorlati tudás megszerzése és művészi szintre fejlesztése, hihetetlenül kiterjedt szakmai kapcsolatok felderítése és működtetése, vagyis a nemez múltját és földrajzi elterjedési területét felölelő ismeretek és a jelenkori művelői alkotói termésének begyűjtése. Mindezek összefoglalása és közreadása – megszületett a magyar nyelvű „nagy nemezkönyv”, a nemezelés gyakorlatát életteli, érzékletes módon bemutató, a nemezt megkedveltető, gazdagon illusztrált kötet szakemberek, művészek és szépet szeretők számára.

A szerző-szerkesztő házaspár – a népművészet mesterei, akik nemezelő népi iparművészeket neveltek gyermekeikből is – belső-ázsiai kutatóútjai alkalmával tanulta meg a nemezélést, derítette fel hagyományát. Másrészt kapcsolatot létesítettek minden elérhető, nemzettel foglalkozó kutatóval és nemeztechnikát tanító-tanuló művészeti csoporttal, nemezelő alkotóval a technika teljes elterjedési területén. Az 1984. évvel kezdődőleg egész sor találkozót szerveztek – közülük kiemelkedik a 2004-ben nagy sikerrel megrendezett *Nemezművészeti Világtalálkozó* –, amelyek hatására további országok is vállalkoztak hasonló szervezésre (hiszen a nemezelés technikája szinte a teljes Eurázsiaián ismert volt, de csak ezen a földrészén), s művelőit összehozta, a találkozások során szinte egy nagy családot alakítottak ki.

A kötet tanulmányainak szerzői régészek, néprajzkutatók, technikatörténészek az elterjedési terület minden részéről, az írások így nagyrészt fordítások, de jeles hazai kutatók írásait is megtaláljuk. A könyvben közölt tanulmányok a régészeti koroktól, az időszámításunk előtti évszázadoktól előre haladva szinte az elterjedésterület egészét lefedve ismertetik a nemezelés technikáját, a díszítéseket, a nemezkészítmények formáit és funkcióját. Természetesen nagy

hangsúly esik a belső-ázsiai nomád állattartó népek nemezkészítésére, akiknél a népes juhnyájak ma is rendelkezésre állnak, és a nemez a mai napig megőrizte eredeti jelentőségét a mindennapi életben: nemezszátorként, annak berendezéseként és különböző alapvető ruhadarabok anyagaként. De olvashatunk a kaukázusi nemezkészítésről, a skandináviairól – és épp a szerző-szerkesztő páros tollából a magyar nemezkészítésről és annak emlékeiről. És annak a folyamatnak részletes leírását is megkapjuk tőlük, amelynek során – hatásukra is – a nemezkészítést hazai szakemberek intenzíven kezdték tanulmányozni, és egymást érték a tanfolyamok, a nemzetközi találkozók, alkotótáborok és kiállítások, gyűjtemény is létrejött – a hagyományok fenntartása mellett megjelentek a modern alkotások –, s mindezek által újjáéledt a hazai nemezkészítés.

A könyv második felében a nemez mai művészei vallanak munkájukról, az anyaghoz, a technikához, a nemezművészethez fűződő viszonyukról, külföldiek és hazaiak. Szinte kivétel nélkül fontos számukra, hogy a legősibb textiltechnikával dolgoznak, hatalmas élményük az anyaggal való találkozás, a munka öröme, és – természetesen – az alkotás. Hagyományos formák újraalkotói, az archaikus mintakincs hűséges őrzői és újrafogalmazói, használati és dísz tárgyak készítői – nem utolsósorban pedig a nemez mai kor modern igényeire alkalmazói. Ihletett szavakban fogalmazzák meg elhivatottságukat, az élményt, amit művészetük nyújt számukra, és a törekvést, hogy a gyapjúval való élvezetes játékot, a nemez csodáját átmentsék az ipari korszak pusztító körülményei ellenére – a jövőnek.

„Felt the World Together” (Nemezeljük együtt a Földet) volt a jelmondata az első világtalálkozójuknak. Ezzel a felirattal készítették a szerző-szerkesztő pár számára nemezkesztítő barátaik egy szőnyeget. Ha ez egyáltalán lehetséges, akkor ők ezért bizonyosan sokat, talán a legtöbbet tették.

GYÖRGYI ERZSÉBET
néprajzkutató, muzeológus

(*Duna-Tisza Közi Népművészeti Egyesület Nemezművészeti Műhely, b. n., é. n. 255 p.*)

Az illusztrációt a könyvből választottuk.

Feledy Balázs: Koller – egy legenda nyomában

Koller György, a Rézkaroló Művészek Alkotóközössége
és a Koller Galéria

■ Kockázatos vállalkozás egy legendáról könyvet írni, olyan emberről, akit csak a vezetéknevén emlegetnek, mert fogalom, egyszemélyes intézménnyé vált már életében. Ha a szerzőt elkapja a lelkes hevület, könnyen visszatetsző túlzásokba eshet. A mindig elegáns,

karizmatikus személyiségű galériás kalandos sorsa szinte kínálja ezt a lehetőséget, de Feledy Balázs közelébe se ment ennek a csapdának. Nem ő mesél regényt Koller Györgyről, a legendás műpártolóról, hanem a tényeket, dokumentumokat hagyja beszélni,

**Hímzett kasmíri
nemeztakaró /
Embroidered felt cover
from Kashmir**

*Rudnyánszky István
magángyűjteményéből,
Budapest, 1983 /
From the private
collection of István
Rudnyánszky,
Budapest, 1983*

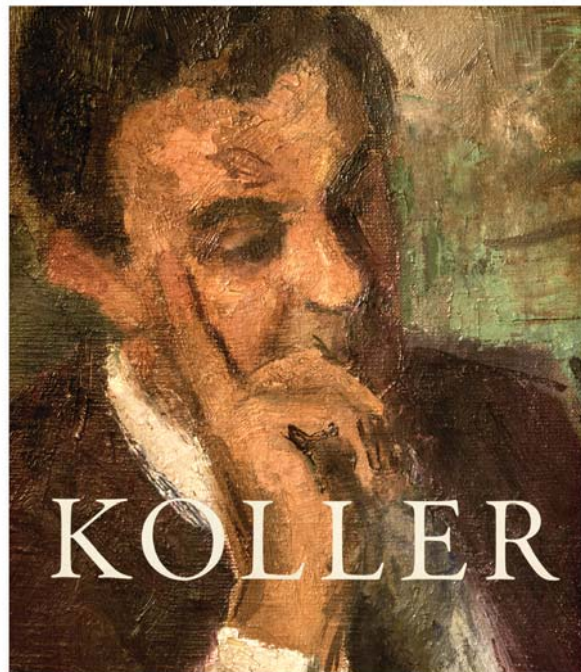

s az így kikerekedő élettörténetet csak a folyamatos-
ság vagy az érthetőség kedvéért egészíti ki, és helyezi
el a művészeti-politikai élet hazai eseményei között.

Koller György 1923-ban született egy zirci körorvos
fiaként. A budapesti Kölcsey Ferenc Gimnáziumban
érettségizett. Jogi és államtudományi tanulmányainak
a világháború vetett véget, 1944-ben behívták kato-
nának. Az édesapjától – aki egy katonai magánkórház
parancsnoka volt – „katonai szolgálatra alkalmatlan”
papírokat kapott, és a svéd Vöröskeresztnél lett össze-
kötő tisztviselő. Lakásán üldözötteket, francia hadi-
foglyokat, katonaszökevényeket bújtatott, egy alkal-
lommal pedig hamis távirat segítségével egy egész
szerelvényt, 540 munkaszolgálatost hozott vissza a
határról Budapestre, s Raoul Wallenberg közremű-
ködésével a Pozsonyi úti házakban helyezte el őket.
De erről nem beszélt, s a köszönőlevelekről, igazoló
jelentésekről sem. Mindez csak jó negyven év múltával
vált ismertté, 1986-ban egy Domán Istvánnak adott
interjújában.

A háború után, talán a művészeti értékek iránt von-
zódo édesanya hatására fordult Koller György érdek-
lődése a műkereskedelem felé. Minden sikeres élet-
pályához szükséges tehetség, találékonyság, elszánt-
ság, kitartás, és nem utolsósorban: szerencse. Koller
György mindegyikkel rendelkezett, kiharcolta, vagy
kivárta. A világháború alatt tönkrement a korábban
virágzó műkereskedelem, de az újjászerveződés remé-
nye hamar szertefoszlott, az 1948–1949-es fordulat a
magán-műkereskedelem végét jelentette. A korábbi
galériák államosításával létrehozták a Képcsarnok
Nemzeti Vállalatot, amit a később megszületett Kép-
zőművészeti Alap alá rendelték. Természetesen be-
tiltották a nagy hagyományú művészeti egyesületeket
és társaságokat is.

Ilyen körülmények között alapította meg Koller
György 1950-ben a Rézkarcoló Művészek Alkotókö-
zösségét. Egyik közismert mondása volt: „Nem baj,
ha remekműveket csináltok, csak el is lehessen adni.”
Ennek szellemében, nem csupán önös érdekből, ha-
nem a művészek és alkotásaik iránti elkötelezettség-
ből igyekezett a grafikusok mellett szobrász barátait
is a sokszorosítható nyomtatás, a rézkarc felé terelni,
mert így megfizethető áron kvalitásos műveket tu-

dott sok emberhez eljuttatni, egyúttal az alkotókat
közismertté tenni. Az értékesítéshez ügyes szervező-
ket toborzott, akik vállalatok, szövetkezetek, iskolák
és magánszemélyek körében terjesztették a rézkarc-
nyomatokat. A művészvilágban hamar közkedvelt
lett, sok barátot szerzett. Az alkotóközösség első ve-
zetőségének névsorában Csók István, Pór Bertalan,
Szőnyi István, Zádor István és Imre István szerepelt,
az új hatalom által is elismert művészek, 1952-ben
mégis államosították társaságukat, a rézkarcnyoma-
tokat átvették és másutt értékesítették, vagy kiselej-
tezték, a lemezeket, papírokat elkobozták.

Ekkor lépett be a szerencse Koller György történe-
tébe, ürügyként használva a mózespecsenyét, vagyis
a vöröshagymát. Az egyik legősibb természetett nő-
vénynek számos bajra, nyavalyára gyógyító hatása
van, és jótékonyan segítette Koller György veszni
látszó törekvéseit is. Ő maga így emlékezett erre: „*A
kapitalizmus restaurálásának kísérletével vádoltak ben-
nünket. Hamar elterjedt tudniillik a híre, hogy nálunk a
művészek jól keresnek. Adófizetési kötelezettség elmulasz-*

tása címén 1952-ben a közösséget államosították. Egy év múlva Erdei Sándor miniszterhelyettes foglalkozott az ügyünkkel. Kértük tőle, hogy ha magánvállalkozásként nem is dolgozhatunk, keressenek valamilyen más formát, hiszen rövid életű ténykedésünk is egyértelműen igazolta: a művészet terjesztésére, a fizetőképes kereslet lekötésére, kielégítésére a szocializmusban is szükség van. Szerencsénk volt, a miniszterhelyettes bátyjával, Erdei Ferencsel egykor már létrehozott egy hagymatermesztést folytató, önszervező közösséget. A szándékunkkal tehát rokonszenvezett.” Koller György az újraalakulási kérvényt számos művésznagyság aláírásával is megtámogatta, így Erdei Sándor (aki eredetileg nem politikus, hanem maga is művész, szobrász volt) továbbította azt, és a pártközpont rábólintott a hagymatermesztésre szerveződött közösség mintájára létrehozott Rézkarcoló Művészek „Munkácsy Mihály” Alkotóközösségére. 1954. augusztus 1-jén megkapták a működési engedélyt, de tevékenységüket erősen behatárolták: csak 25-30 nyomatot készíthettek egy-egy lemezzel, és ezekre elővásárlási joga volt a Képcsarnoknak, tehát csupán a „maradékot” (általában a nehezebben eladhatónak tűnő alkotásokat) terjeszthették.

Ez az egyedülálló vállalkozás Koller György lakásán, a Munkácsy Mihály utcában működött, a művészek igazi baráti közösségeként. Koller az alkotók válláról a sokszorosítás nehéz, és nagy hozzáértést igénylő feladatát is levette, megvásárolta Szőnyi István rézkarcprését, és egy Edömér utcai műhelyben szakemberre bízta ezt a munkát.

A Művészeti Alap 1979-ben saját zsűrit engedélyezett a Koller Galériának, s ettől kezdve már műtárgyakat, kisplasztikákat is forgalmazhattak, és megszűnt a Képcsarnok elővásárlási joga is. Mai helyére, a budavári Tánacsics Mihály utcába 1980-ban költözött a galéria. Amerigo Tot, Rómában élő szobrászművész nagyméretű bronz dombormű készítésére kapott megbízatást a Gödöllői Agrártudományi Egyetem előadottermébe. Akkoriban ez a munka Európa legnagyobb domborműve volt, a gipszterveknek, s magának a műnek az elkészítése hosszú időt vett igénybe. Amerigo Tot, tiszteletdíját felajánlva megvásárolhatta a Tánacsics utcai ház hátsó traktusát. De az idősödő mester a számára kényelmetlen, négyszintes épület-

részt csakhamar eladta barátjának, Koller Györgynek, aki Somlai Tiborra bízta a galéria arculatának kialakítását. A fiatal belsőépítész sikeresnek bizonyult elképzelése az volt, hogy a bútorok, szőnyegek, az asztal, a csillár egy műgyűjtő lakásának a benyomását keltse, otthonosságot sugározzon. A galéria első szintjéről gondozott kertbe, szoborparkba juthatunk, s a házrész valamennyi ablakából pesti panoráma, a Duna és az Országház épülete látható. A nyolcvanas években Koller három újabb bemutatótermet hozott létre. 1983-ban a közeli Hilton Szállóban a Hilton Galériát, 1984-ben a Nemzeti Galéria C épületének magasföldszintjén a Print Galériát, s 1985-ben Pesten, a Petőfi Sándor utcában a harmadikat.

Az 1996-ban elhunyt Koller György emlékét nem csak a hálás, baráti emlékezet, levelek, dokumentumok sokasága, a nevét viselő galéria őrzi, hanem a második felesége, és több mint negyven éven át segítő társa, Soós-Szabó Edit által alapított Koller-díj is, melyet minden évben a legendás mű- és művészpártoló születésnapján adnak át.

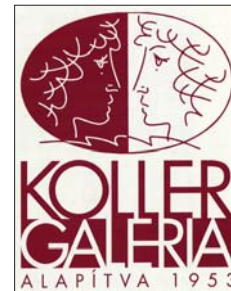
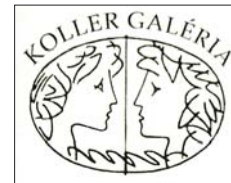
A tekintélyes forrásjegyzék mellett Feledy Balázs a Rézkarcoló Művészek Alkotóközösségének munkájában részt vevő több mint száz alkotó nevét is közli. Csak jelzésképpen sorolok fel közülük párat: Barcsay Jenő, Berki Viola, Borsos Miklós, Csók István, Gerzson Pál, Glatz Oszkár, Gross Arnold, Gyulai Líviusz, Hincz Gyula, Kass János, Koffán Károly, Kő Pál, Melocco Miklós, Orosz István, Pátzay Pál, Pór Bertalan, Reich Károly, Rékassy Csaba, Rudnay Gyula, Szabó Vladimir, Szalay Lajos, Szász Endre, Szőnyi István, Amerigo Tot, Varga Imre, Würtz Ádám.

A gazdag fotó- és képanyaggal illusztrált, dokumentumokat, leveleket közlő értékes, szép album méltó emléket állít Koller Györgynek, aki idén lenne százéves. Feledy Balázs munkája tanulságos olvasmány, nem csak egy rendkívüli ember élettörténete, hanem művészet- és kortörténet is egyben.

NAGY FRANCISKA
író

(Corvina Kiadó, Budapest, 2013. 135 p.)

Az illusztrációt a könyvből választottuk.

**A Koller Galéria logói.
Kass János tervei
alapján / Logos
of Koller Gallery after
designs of János Kass
[1955–1982; 2009–]**